

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 1) จากการวิจัยของนักวิชาการทางการศึกษา พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังคงปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1) จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนต่อไป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 9 ได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อีกทั้งให้มีการพัฒนาบุคลากร ทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้งานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 22)

นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการ ทั้งนี้เป็นผลมาจากวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยี ในด้านต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กระบวนการศึกษาเรียนรู้มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตาม เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหา ลดช่องว่าง ช่องทางการเข้าถึง ในการเรียนรู้

(สถาบันการศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ. 2556 : เว็บไซต์) จึงมีผู้ที่สนใจพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษา ก็มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นวัตกรรมการศึกษาที่ได้รับความนิยมมาในปัจจุบันคือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน Computer-Assisted Instruction (CAI) ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการศึกษามัชฌิมา บุญเลิศ (2554 : 1) ได้กล่าวว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นนวัตกรรมเพื่อการศึกษาที่ถูกลดผลิตขึ้น และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับคอมพิวเตอร์ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนทันที คือ ให้การตอบสนองได้รวดเร็ว และไพโรจน์ ตีรณธนากุล และคณะ (2546 : 21) กล่าวว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) คือ การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาเสริม เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น การใช้คอมพิวเตอร์เสริมการสอนสามารถใช้ประกอบขณะสอนหรือการใช้สอนแทนทั้งหมด คอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน ผู้สอน หรือแม้กระทั่งการเรียนการสอน โดยมีการตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนเรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของตัวเองมากขึ้น ลดภาระหน้าที่ของผู้สอน ทำให้ผู้สอนสามารถนำเอาเวลาที่เหลือมาพัฒนาความสามารถและประสิทธิภาพในการสอนตนเองให้สูงขึ้น ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร อีกทั้งยังทำให้การเรียนการสอนเป็นมาตรฐานยิ่งขึ้น ถึงแม้จะมีช่องว่างการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบทก็ตาม

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา มีผู้ให้ความสนใจในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยงานวิจัยต่างๆ เหล่านี้ก็มีความแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รายวิชาที่จัดทำเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อีกประเด็นที่สำคัญคือ มีการเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาขึ้นพื้นฐานจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2555

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นการหาคำตอบหรือข้อสรุปที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เมตาดา (Meta Analysis) เป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่มุ่งศึกษาหาข้อสรุปของผลการวิจัย โดยการรวบรวมงานวิจัยเชิงปริมาณหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาการวิจัยเดียวกันมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ มีเป้าหมายเพื่อสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยทั้งหมด และทำการศึกษาเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีเนื้อหา

ของหลักสูตรการศึกษาที่ต่างกัน และมีรายวิชาที่ต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าในการทำวิจัยในครั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้ จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและผู้ที่สนใจต่อไป

คำถามการวิจัย

1. งานวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระดับประถมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2555 มีคุณลักษณะอย่างไร
2. งานวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระดับประถมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2555 ระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีค่าขนาดอิทธิพลแตกต่างกันอย่างไร
3. งานวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระดับประถมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2555 ระหว่างรายวิชาที่มีค่าขนาดอิทธิพลแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระดับประถมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2555
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระดับประถมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2555 ระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระดับประถมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2555 ระหว่างรายวิชา

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ <http://tdc.thailis.or.th> ของสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet) สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งได้รับรวมงานวิจัยฉบับเต็มเล่มจากสถาบันการศึกษาต่างๆทั่วประเทศ จากการตรวจสอบเบื้องต้น พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 - 2555 จำนวน 309 เล่ม (สืบค้น ณ เดือน ธันวาคม 2555)

ตารางที่ 1 ตารางแสดงรายละเอียดจำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ตีพิมพ์
เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2555

รายวิชา	รวม
คณิตศาสตร์	19
วิทยาศาสตร์	18
ภาษาไทย	21
ภาษาต่างประเทศ	11
รวม	69

เนื่องจากในบางรายวิชา เช่น สังคมศึกษา ศิลปะ ศาสนาวัฒนธรรม การงานอาชีพ เทคโนโลยี สุขศึกษา มีจำนวนงานวิจัยที่น้อย จึงขงดัดงานวิจัยรายวิชาดังกล่าวทิ้งไป ให้เหลือเพียงเฉพาะรายวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น

3.1.1 หลักสูตรการศึกษา

3.1.2 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแต่ละรายวิชา

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ขนาดคหิทธิพล

4. ขอบเขตของเนื้อหา

4.1 คุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระดับ
ประถมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2555 ที่ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ในครั้งนี
ประกอบไปด้วย

ด้านที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานงานวิจัย

ชื่องานวิจัย

ชื่อผู้ทำการวิจัย

สาขาวิชา

สถาบันที่ผลิตงานวิจัย

- ปีที่พิมพ์เผยแพร่
- ด้านที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหางานวิจัย
- วัตถุประสงค์งานวิจัย/ความมุ่งหมายของการวิจัย
- ขนาดประชากร
- วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
- หลักสูตรของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัย
- ประเภทของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- ลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- โปรแกรมที่ใช้ในการผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- ระดับชั้นที่ทำวิจัย
- วิชาที่ผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ด้านที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย
- สถิติพื้นฐาน
- สถิติทดสอบ
- ผลการวิจัย

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์

<http://tdc.thailis.or.th> ของสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet) สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งได้รับรวมงานวิจัยฉบับเต็มเล่มจากสถาบันการศึกษาต่างๆทั่วประเทศ

4.3 เป็นงานวิจัยที่นำมาวิจัยต้องเป็นงานวิจัยเชิงทดลอง ที่มีแบบแผนการ แบบกลุ่มเดียว วัดก่อน - หลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) และ แบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มและวัดก่อน - หลังการทดสอบ (randomized Control Group Pretest - Posttest Design) มีค่าสถิติที่จำเป็นเพียงพอสำหรับการแปลงค่าสถิติเหล่านั้นให้เป็นค่าดัชนีมาตรฐาน กล่าวคือ จะต้องระบุค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระบุ

ค่าสถิติทดสอบ เช่น ค่าสถิติทดสอบที (t-test) ซึ่งค่าสถิติดังกล่าวนี้จำเป็นสำหรับการแปลงเป็นค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) หรือใช้ สัญลักษณ์ d

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้อธิบายโดยแสดงให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาและตัวแปรผลการวิจัยที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และค่าขนาดอิทธิพล ดังที่แสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรการศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่ใช้ในแต่ละช่วงที่เป็นหลักสูตรพื้นฐานในการวิจัยในแต่ละช่วงโดยแบ่งออกเป็น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง สื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่งซึ่งใช้ความสามารถของคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอสื่อประสมอันได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟิก แผนภูมิ กราฟ ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์และเสียง เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนหรือองค์ความรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในงานวิจัยนี้จึงหมายถึง CAI (Computer Assisted Instruction)

งานวิจัย หมายถึง วิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์ของนิสิต นักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา เกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 - 2555

คุณลักษณะของงานวิจัย หมายถึง ชื่องานวิจัย ชื่อผู้ทำการวิจัย สาขาวิชา สถาบันที่ผลิตงานวิจัย ปีที่พิมพ์เผยแพร่ วัตถุประสงค์งานวิจัย/ความมุ่งหมายของการวิจัย ขนาดประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง หลักสูตรของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัย ประเภทของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โปรแกรมที่ใช้ในการผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ระดับชั้นที่ทำวิจัย วิชาที่ผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติพื้นฐาน สถิติทดสอบ ผลการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง ระเบียบวิธีการศึกษาเพื่อตอบปัญหางานวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหานั้น มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วนำข้อมูลสรุปรวมให้ได้คำตอบที่เป็นข้อยุติ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

การวิเคราะห์อภิमान หมายถึง การศึกษาปัญหาเดียวกันมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติให้ได้ข้อสรุปและผลงานวิจัยที่ลุ่มลึกในเรื่องที่ศึกษาเรื่องนั้น

ค่าขนาดอิทธิพล หมายถึง ค่าสถิติที่แปลงผลงานวิจัยแต่ละเรื่องให้เป็นหน่วยมาตรฐานเดียวกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อสรุปงานวิจัยเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระดับประถมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 -2555 ผ่านทางเว็บไซต์ <http://tdc.thailis.or.th> ของสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet) สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา
2. เป็นแนวทางในการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องอื่นๆต่อไป
3. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีความสนใจในการพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทำให้ทราบว่า ยังมีประเด็นใดบางที่ยังไม่มีผู้วิจัย เพื่อจะได้ทำการศึกษาในลำดับต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY